

Predmet C-264/22

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

20. travnja 2022.

Sud koji upućuje zahtjev:

Tribunal da Relação de Lisboa (Portugal)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

5. travnja 2022.

Žalitelj:

Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions

Druga stranka u žalbenom postupku:

Victoria Seguros, S. A.

Žalbe u redovnom i posebnom postupku (2013)

Predmet br. 121/17.0TNLSB.L1

Žalba – konačna odluka

Tribunal da Relação de Lisboa – Tribunal Marítimo de Lisboa – J2 (Žalbeni sud u Lisabonu, Pomorski sud u Lisabonu, Sud br. 2, Portugal)

Žalitelj: Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions

Druga stranka u žalbenom postupku: Victoria Seguros, S. A.

Sažetak

1. Budući da sporne činjenice podrazumijevaju sukob zakonâ između dviju država članica Europske unije, pravo primjenjivo na izvanugovornu građansku (i trgovačku) odgovornost, za koju treba smatrati da obuhvaća napad na život i tjelesni integritet, utvrđuje se prije svega na temelju Uredbe Rim II [Uredba (EZ) br. 864/2007 od 11. srpnja], u skladu s njezinim člankom 1. stavkom 1. koji se

izravno primjenjuje u unutarnjem pravnom poretku na temelju članka 8. stavka 3. Ustava Portugalske Republike.

2. Upućivanjem zahtjeva za prethodnu odluku nastoji se postići dvostruki cilj: da ono bude instrument kojim se jamči ujednačena primjena prava Europske unije i da nacionalni sudovi imaju ulogu zajedničkih sudova europskog prava, s ciljem osiguravanja pravne jednakosti svih europskih građana.

3. S obzirom na razumnu dvojbu o tumačenju i primjeni pravnog okvira iz Uredbe Rim II, što je od temeljne važnosti za konačno rješenje spora između stranaka, osobito za ocjenu predmeta žalbe, Sudu Europske unije potrebno je uputiti zahtjev za prethodnu odluku kako bi se izbjeglo neujednačeno tumačenje predmetnog prava Zajednice.

4. Stoga je odlučeno Sudu Europske unije uputiti zahtjev za prethodnu odluku sa sljedećim pitanjem: primjenjuje li se na pravila o zastari prava na naknadu štete pravo prema mjestu nezgode (portugalsko pravo), u skladu s člankom 4. stavkom 1. i člankom 15. točkom (h) Uredbe (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. (Uredba Rim II) ili se, s obzirom na to da je oštećenik subrogirao svoja prava na tužitelja, primjenjuje „pravo treće osobe” na koju su u skladu s člankom 19. navedene uredbe prenesena oštećenikova prava (francusko pravo)?

*

Suci sedmog odjela Tribunala da Relação de Lisboa (Žalbeni sud u Lisabonu) odlučuju:

I. ČINJENICE

1. Tužba

Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d’Autres Infractions u redovnom je postupku podnio tužbu za naknadu štete protiv društva **Victoria Seguros, S. A.**, u kojoj je zahtijevao da se tuženiku naloži da tužitelju nadoknadi iznos od **229 480,73** eura (dvjesto dvadeset devet tisuća četiristo osamdeset eura i sedamdeset tri centa), uvećan za zatezne kamate obračunane od datuma dostave tužbe.

U tu je svrhu istaknuo da je 4. kolovoza 2010. na plaži u Alvoru, [omissis], francuskog državljanina udarilo plovilo kojim je upravljao njegov vlasnik, [omissis], koji je osiguranje od građanske odgovornosti ugovorio s tuženikom; plovilo je propelerom udarilo dotičnu osobu, koja je plivala i ronila na mjestu gdje je plovidba zabranjena i koje je namijenjeno isključivo kupcima i plivačima;

posljedično, osoba je zadobila teške tjelesne ozljede i bila podvrgnuta različitim medicinskim postupcima.

Navedeni je kupač pred prvostupanjskim sudom u Lyonu tužio Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infraction, francuski subjekt koji, među ostalim, pokriva naknade štete uzrokovane nesrećama, i u svojstvu žrtve zahtijevao naknadu za štetu koju je pretrpio zbog nesreće u Portugalu.

U tom sudskom postupku stranke su se nagodile o naknadi štete u iznosu od 229 480,73 eura, koju je tužitelj već isplatio oštećeniku.

Ovom se tužbom stoga traži da se tuženiku naloži da tužitelju nadoknadi navedeni isplaćeni iznos jer smatra da na nesreću i obvezu naknade štete treba primijeniti portugalsko pravo, a na pravila o zastari i izračunu rokova francusko pravo, kao što to proizlazi iz članka 19. Uredbe (EZ) br. 864/2007 od 11. srpnja 2007.

Tuženik je u svojem odgovoru, s jedne strane, istaknuo materijalnopravni prigovor zastare prava, a, s druge strane, u pogledu merituma osporio je većinu činjenica koje se odnose na nezgodu i zahtijevao da se tužba odbije.

Dakle, ukratko, zalagao se, među ostalim, za primjenu portugalskog prava po pitanju zastare, uzimajući u obzir članak 45. stavak 1. Códiga Civil (Građanski zakonik), i u tom je smislu istaknuo prigovor u svrhe predviđene člankom 498. stavkom 1. Građanskog zakonika, s obzirom na to da je na datum podnošenja tužbe, 29. studenoga 2016., za tužiteljevo pravo odavno nastupila zastara, odnosno, da je proteklo više od šest godina od datuma nezgode.

U svojem odgovoru u pogledu merituma samo priznaje da se nesreća dogodila i da postoji pomorsko osiguranje koje je ugovorio s vlasnikom plovila koje je u nesreći sudjelovalo, ali ne priznaje konkretne okolnosti u kojima se dogodila navedena nesreća te ističe činjenice kojima se isključiva odgovornost nastoji pripisati kupaču, konkretno, jer se nalazio iza plutača koje omeđuju plovidbeni kanal, odnosno izvan područja za kupanje, više od 300 metara od obale, a da nije postavio signalnu plutaču; u svakom slučaju, tvrdi da je iznos iz tužbe pretjeran.

U odgovoru na prigovor zastare tužitelj mu se protivio i tvrdio, ukratko, da rok zastare nije protekao ni prema francuskom ni prema portugalskom pravu u skladu s člankom 498. stavkom 3. Građanskog zakonika, kojim se utvrđuje rok od 10 godina za ostvarivanje prava na naknadu štete, koji je počeo teći tek od trenutka kad je oštećeniku isplaćena zadnja naknada štete, odnosno 7. travnja 2014., kad je tužitelj izvršio zadnje plaćanje u korist oštećenika.

*

[omissis] [postupovne radnje]

U redovnom postupku održana je rasprava nakon koje je donesena presuda kojom se dopušta prigovor zastare i odbija tužba, pri čemu se tuženik oslobađa obveze iz tužbenog zahtjeva.

2. Žalba

Budući da se nije slagao s presudom, tužitelj je podnio žalbu koja završava sljedećim zaključcima:

(A) Na datum podnošenja tužbe, tužiteljevo pravo da na temelju subrogacije zahtijeva naknadu iznosa koji je platio oštećeniku nije zastarjelo. (B) Tužiteljevo pravo na temelju subrogacije nastaje tek nakon isplate naknade štete čiji se povrat zahtijeva tom tužbom. (C) U skladu s člankom 19. Uredbe (EZ) Europskog parlamenta i Vijeća br. 864/2007 od 11. srpnja, ako je riječ o subrogaciji, na ovaj se slučaj primjenjuje francusko pravo. (D) U francuskom se pravu propisuje da se rok zastare u slučaju subrogacije prema Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d’Autres Infractions računa od datuma sudske odluke, koja je donesena 20. ožujka 2014. (E) Dakle, tek nakon što protekne 10 godina [omissis]. [upućivanje na žalbene navode] (F) Stoga na temelju francuskog prava na datum podnošenja tužbe žaliteljevo pravo nije zastarjelo. Međutim, uz pretpostavku da se ne prihvate činjenice koje mu idu na štetu, (G) ako se prihvati rješenje iz portugalskog prava, u skladu s člankom 498. stavcima 1. i 2. Građanskog zakonika, rok zastare počinje teći tek od datuma isplate ili isplata naknade štete oštećeniku. Naime, (H) prije navedene isplate ne postoji subrogacija. (I) Prije isplate iznosa od 229 480,73 eura žalitelj nije ni mogao podnijeti tužbu jer ne postoji subrogacija u pogledu budućih plaćanja, odnosno nedospjelih plaćanja. Stoga (J), u skladu s člankom 498. stavkom 2. [Građanskog zakonika], ako se rok zastare računa od zadnje isplate (7. travnja 2014.), on prestaje tek 7. travnja [2017.]¹, mnogo kasnije u odnosu na datum podnošenja tužbe i njezine dostave tuženiku. (K) U tom se pogledu žalitelj poziva na dvije presude na koje upućuje u točki 51. svoje žalbe, a posebno na presudu radi ujednačavanja sudske prakse Supremo Tribunala Administrativo (Vrhovni upravni sud, Portugal) br. 2/2018 [omissis] u kojoj je donesena odluka suprotna pobijanoj odluci. (L) S obzirom na navedeno, [omissis] prvostupanjski sud pogrešnim je tumačenjem i neprimjenom povrijedio zakonodavstvo na koje se upućuje u žalbi i tim zaključcima. Stoga (M) pobijanu presudu treba ukinuti i prihvatiti zaključke iznesene u žalbi. Osim toga, (N) za žaliteljevo pravo na povrat naknade od tuženika na datum podnošenja tužbe nije nastupila zastara. I, (O) s obzirom na utvrđene i neutvrđene činjenice, tuženiku treba naložiti plaćanje zahtijevanog iznosa, uvećanog za pripadajuće zatezne kamate, kao što se to navodi u tužbi. Jer odluku koja se pobija na temelju ovdje iznesenih navoda treba poništiti.

¹ Pogrešno je napisano 7. travnja 2014., zasigurno misleći, s obzirom na prethodne navode, na 7. travnja 2017.

Tuženik je u svojem odgovoru na žalbu odbacio žaliteljeve argumente i ponovno se pozvao na prigovor zastare istaknutog prava, pri čemu je, ukratko, zagovarao pravnu osnovu oslobađajuće presude i tražio njezino potvrđivanje.

*

Žalba je dopuštena uz devolutivni učinak.

[*omissis*] [postupovne radnje]

3. Predmet žalbe

Okvir žalbe određen je žaliteljevim zaključcima i potrebno je odlučiti o pitanjima koja se u njima iznose [*omissis*]. [postupovne radnje]

Na temelju analize žaliteljevih zahtjeva, **treba odlučiti primjenjuje li se u situaciji o kojoj je riječ francusko pravo, u skladu s kojim rok zastare istaknutog prava nije protekao, ili, podredno, takav prigovor zastare ne vrijedi ni ako se odluči primijeniti portugalsko pravo, s obzirom na datum posljednje isplate oštećeniku.**

To je ključna dvojba iz koje proizlaze sljedeći sporni elementi koji se navode u žalbi:

- nacionalno pravo primjenjivo u skladu s Uredbom (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. (Rim II) kojom se uređuju izvanugovorne obveze između građana država članica i pravilo o sukobu iz članka 45. Građanskog zakonika;
 - tumačenje i primjena odredbi članka 4. stavka 1. i članka 15. točke (h); pravna pozicija tužitelja kao ispunitelja subrogiranih prava i doseg članka 19. Uredbe Rim II, opće pravilo *lex loci damni* i posebno pravilo o ispunitelju subrogiranih prava;
 - objektivno i subjektivno područje primjene odredbi članka 498. stavka 2. Građanskog zakonika; pravna priroda istaknutog prava u odnosu na institut subrogacije ili prava regresa; tumačenje odredbe u pravnoj teoriji i sudskoj praksi; *dies a quo* roka zastare za novčanu, obročnu naknadu štete.

II. OBRAZLOŽENJE

A. Činjenice

Prvostupanjski sud smatrao je utvrđenima sljedeće činjenice:

1. Pred plažom u Alvoru (Algarve) dogodila se 4. kolovoza 2010., oko 17:30, nesreća u kojoj su sudjelovali plovilo [*omissis*] kojim je upravljao njegov vlasnik

[omissis] i kupać, francuski državljanin [omissis] [upućivanje na spis]. **2.** Dok se kretalo područjem plaže u Alvoru [omissis], navedeno je plovilo propelerom udarilo dotičnog kupaća, **3.** [...] koji je plivao uz pomoć maske, disalice i peraja. **4.** Navedeni se sudar dogodio otprilike 250 metara istočno od obalne crte, približno 120-140 metara od kopna i na morskoj površini; **5.** [...] na području na kojem je zabranjena plovidba **6.** [...] i koje je namijenjeno isključivo kupaćima i plivačima. **7.** [omissis] **8.** Plovilo nije imalo nikakvu vrstu navigacijske opreme (kao što su GPS ili radar). **9.** Kupaćeve ozljede [omissis] [detaljan opis pretrpljenih tjelesnih ozljeda] nastale su kao izravna posljedica sudara propelera s njegovim tijelom. **10.** [omissis] [idem]; **12.** Kupać je neposredno nakon nezgode prevezen u bolnicu u Barlaventu Algarviju. **13.** Potom je helikopterom prevezen u Bolnicu svetog Josipa u Lisabonu, gdje je operiran i zadržan na liječenju od 4. do 9. kolovoza 2010. [omissis] [upućivanje na spis]. **14.** Avionom je 9. kolovoza 2010. prevezen u Francusku, gdje je zadržan na bolničkom liječenju do 7. rujna 2010. [omissis] [idem]. **15.** Osim toga, bio je podvrgnut raznim kirurškim zahvatima [omissis] [idem]. **16.** Unesrećenik je od 7. rujna do 11. studenoga 2010. bio na liječenju u Centru za funkcionalnu rehabilitaciju u Val de Rosayu; od 16. do 19. lipnja 2011. zbog opisane je nesreće bio na liječenju u Klinici Park u kojoj je bio podvrgnut kirurškim zahvatima [omissis] [opis kirurških zahvata]. **17.** Bio je potpuno onesposobljen od 4. kolovoza do 11. studenoga 2010., od 16. do 19. lipnja 2011. i 14. veljače 2012. [omissis] [upućivanje na spis]. **18.** Od 12. studenoga 2010. do 2. siječnja 2011. bio je onesposobljen 60 %, a **19.** od 3. siječnja do 15. lipnja 2011., od 20. lipnja 2011. do 13. veljače 2012. i od 15. veljače do 28. prosinca 2012. 50 %. **20.** Unesrećenik je [omissis] [unesrećenikova adresa] zbog prethodno opisane nesreće podnio zahtjev za naknadu štete protiv tužitelja (fond za osiguranje), francuskog subjekta koji je u prvom stupnju odgovoran za naknadu štete žrtvama nesreća [omissis] [upućivanje na spis]. **21.** [...] Postupak je proveden na prvostupanjskom sudu u Lyonu [omissis] [idem]. **22.** Unesrećenik i tužitelj u ovom predmetu u tom su sudskom postupku postigli nagodbu o naknadi štete u ukupnom iznosu od 229 480,73 eura [omissis] [idem]. **23.** Dvije su se stranke u toj nagodbi, potpisanoj 3. ožujka 2014. i sudski potvrđenoj 20. ožujka 2014., dogovorile da se posljedice nesreće utvrde u medicinskom izvješću koje će izraditi vještak [omissis] [omissis] [podaci o vještaku]. **24.** Naknada štete utvrđena je radi nadoknade ukupne štete uzrokovane predmetnom nesrećom, a odgovara zbroju sljedećih stavki [omissis] [upućivanje na spis]: – različiti troškovi: 2028,78 eura; – osobni asistent, na temelju troška od 13,00 eura po satu: 10 640,50 eura; – trošak prilagođenog vozila: 5826,11 eura; – doživotna pomoć osobnog asistenta: 76 153,24 eura; – privremena potpuna oštećenja, na temelju troška od 25,00 eura po satu: 2415,00 eura; – privremena djelomična oštećenja od 60 %: 717,60 eura; – privremena djelomična oštećenja od 50 %: 8199,50 eura; – nematerijalna šteta: 22 000,00 eura; – privremena estetska oštećenja: 3000,00 eura; – trajni funkcionalni deficit (45 %): 76 500,00 eura; – trajna estetska oštećenja: 7000,00 eura; – nemogućnost samoostvarivanja: 15 000,00 eura. **25.** Tužitelj u ovom predmetu unesrećeniku je zbog pretrpljene štete navedeni ukupni iznos od 229 480,73 eura isplatio u obliku čekova, i to 15. veljače 2013. (10 000,00 eura) i 7. travnja 2014. (219 480,73 eura) [omissis]

[upućivanje na spis]. **26.** Ova sudska tužba podnesena je 28. studenoga 2016., a tuženiku je dostavljena 12. prosinca 2016. [omissis] [idem]. **27.** Vlasnik [omissis] je s tuženikom u ovom predmetu sklopio ugovor o pomorskom osiguranju za rekreacijska plovila, kojim se osigurava prethodno navedene plovilo [omissis] i koje obuhvaća pokriće građanske odgovornosti u osiguranom iznosu od 250 000,00 eura [omissis] [podaci o polici osiguranja]. **28.** Tuženik je na žalbu koju je 31. srpnja 2014. podnio tužiteljjev pravni zastupnik odgovorio 12. kolovoza 2014., pri čemu se protivio žalbi i istaknuo, osim prigovora zastare, da je do nesreće došlo isključivo krivnjom oštećenog kupaca [omissis] [upućivanje na spis]. **29.** Tribunal Judicial de Portimão (Juiz de Instrução Criminal) (Sud u Portimão, Kazneni istražni sud, Portugal) obustavio je 28. studenoga 2012. kazneni postupak koji je zbog nesreće pokrenut na zahtjev državnog odvjetništva [omissis] [idem]. **30.** [...] Nakon zahtjeva za otvaranje istrage taj je sud, na temelju zastare prava na podnošenje tužbe i posljedičnog nepostojanja ovlasti državnog odvjetništva da vodi kazneni progon, obustavio kazneni postupak protiv osumnjičenika [omissis] i naložio brisanje predmeta, o čemu je obavijest poslana 3. prosinca 2012. [omissis] [idem]. **31.** Postupak se vodio pod brojem 37/10.1MAPTM, a državno je odvjetništvo optuženiku stavljalo na teret počinjenje kaznenog djela nanošenja tjelesnih ozljeda iz nehaja, **32.** [...] na temelju optužnice od 30. svibnja 2012. **33.** Dan nakon nesreće [omissis] [osiguranik] je Pomorskoj policiji u Portimão podnio vlastoručno potpisano pisano izvješće o nesreći, s datumom 5. kolovoza 2010., u skladu s kojim, konkretno, osiguranik nije mogao izbjeći nesreću jer ne samo da je francuski kupac bio ispod morske površine, nego se nalazio u području gdje je zabranjeno kupanje i koje je namijenjeno isključivo plovidbi [omissis] [idem]. **34.** Tuženik je nakon nesreće zatražio sudjelovanje društva Peritotal – Sociedade de Peritagens e Avaliações, S.A., čiji je vještak izradio dokumentirano izvješće [omissis] [upućivanje na spis i podaci o svjedoku]. **35.** Navedeni je vještak tijekom vještačenja proveo različita ispitivanja, navedena u podnesenom izvješću, te je od svjedoka uzeo pisanu izjavu [omissis] 10. siječnja 2011. [omissis] [upućivanje na spis i podaci o svjedoku]. **36.** Isti je vještak kasnije, 31. siječnja 2011., od svjedoka uzeo pisanu izjavu [omissis] [upućivanje na spis i podaci o svjedoku]. **37.** Kao što je to iznio sam vještak, „utvrđeno je” da se francuski kupac u trenutku nesreće nalazio iza plutača koje omeđuju plovidbeni kanal, da se nesreća dogodila dok je kupac plivao izvan uobičajenog područja za kupanje, odnosno u području udaljenom (više od 300 metara) od obale, kojim se plovilo smjelo kretati. **38.** Vještak je usto naveo da je francuski kupac u trenutku nesreće nosio masku za ronjenje, disalicu i peraje te da nije postavio signalnu plutaču [omissis]. **39.** [omissis] [navođenje pisane izjave svjedoka s određenim detaljima nesreće]

Nije dokazano da: **I.** Navedeni francuski kupac, koji je ronio, postao je uočljiv tek kad je izronio, i nije dao nikakav znao upozorenja prije nego što je došlo do nesreće o kojoj je riječ. **II.** Osiguranik [omissis] je neposredno nakon nesreće pružio svu moguću pomoć francuskom kupcu. **III.** Do sudara je došlo dok se navedeno plovilo [omissis] nalazilo daleko od obale, u području namijenjenom isključivo plovidbi. **IV.** Francuski se kupac u trenutku sudara nalazio iza plutača koje omeđuju plovidbeni kanal. **V.** Do sudara je došlo dok je navedeni kupac

plivao izvan uobičajenog područja za kupanje, odnosno u području koje je od obale (plaže) udaljeno više od 300 metara, VI. [...] kuda se navedeno plovilo smjelo kretati bez ograničenja.

B. Meritum žalbe

1. Sažetak spora

Nakon nesreće koja se dogodila na plaži u Alvoru 4. kolovoza 2010., u kojoj su sudjelovali kupač, francuski državljanin, i portugalsko plovilo, koje je osiguravao tuženik, tužitelj, subjekt koji je za te potrebe priznat u francuskom pravu, platio je žrtvi ukupan iznos od 229 480,73 eura na ime naknade štete pretrpljene zbog nesreće.

Tvrdeći da je do nesreće došlo isključivo zbog vođenja i vlasnika plovila, tužitelj sad protiv tuženika podnosi tužbu zbog građanskopravne odgovornosti za štetu nastalu protupravnim postupanjem osiguranika, u kojoj zahtijeva da mu se nadoknadi iznos koji je isplatio unesrećeniku, u skladu s odredbama francuskog prava, koje smatra primjenjivim na temelju odredbi članka 19. Uredbe (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. (Rim II).

Iako priznaje da se predmetna nesreća dogodila i da postoji pomorsko osiguranje ugovoreno s vlasnikom plovila, tuženik se otpočetak² protivi zahtjevu za isplatu koji je iznio tužitelj jer smatra da je pravo subrogacije zastarjelo, u skladu s odredbama članka 498. stavka 1. portugalskog Građanskog zakonika, koji se primjenjuje na situaciju u ovom predmetu u skladu s člankom 45. Građanskog zakonika.

Iako se nije slagao s primjenom portugalskog prava, tužitelj je odgovorio da od datuma posljednje uplate oštećeniku nije protekao rok zastare ni s obzirom na odredbe članka 4[9]8. stavka 3. Građanskog zakonika.

Prvostupanjski je sud u presudi na temelju utvrđenih činjenica smatrao da treba dopustiti prigovor zastare prava koji je uložio tužitelj primjenom odredbi članka 498. stavka 1. portugalskog Građanskog zakonika pa je oslobodio tuženika.

U žalbi se osporava dopušteni prigovor jer podrazumijeva zastaru istaknutog prava a da se činjenične pretpostavke ne pobijaju, pa se žalitelj u svojem zahtjevu usredotočuje isključivo na pogrešku koja se tiče prava iz presude.

2. Primjenjivo nacionalno pravo

Situacija o kojoj odlučuju nacionalni sudovi prekogranične je prirode i temelji se na složenom zahtjevu povezanom s građanskom odgovornošću zbog protupravnog

² U dijelu koji je ovdje važan, istaknuti prigovor u pogledu nenadležnosti građanskog suda bio je dopušten i smatralo se da je za odlučivanje o predmetu nadležan pomorski sud.

postupanja; konkretno, nesreća se dogodila u Portugalu, gdje se nalaze plovilo i navodno odgovorni vlasnik; žrtva je francuski državljani i boravi u Francuskoj; tuženik je subjekt osnovan i uređen u skladu s francuskim pravom, koji tuži osiguravatelja vlasnika plovila i pri subrogaciji stupa u pravnu poziciju oštećenika kojem je isplatio naknadu za pretrpljenu štetu.

Prvostupanjski sud, prilikom ispitivanja tog prethodnog pitanja zaključio je, ukratko, da je portugalsko pravo primjenjivo na rješenje spora, posebno uzimajući u obzir prirodu prava koje je istaknuo tužitelj i pravila o roku zastare. Na temelju portugalskog prava, taj je sud smatrao da je zastara istaknutog prava dokazana jer je proteklo više od tri godine od datuma nesreće, u skladu s odredbama članka 498. stavka 1. Građanskog zakonika, i da tužitelj, s obzirom na to da je subrogacijom preuzeo oštećenikovo pravo na naknadu za pretrpljenu štetu, ne može iskoristiti novi rok koji se odnosi na osiguravateljevo pravo regresa u skladu sa stavkom 2.; također je smatrao da se tužitelj ne može u svoju korist pozivati na dulji rok zastare za kazneni postupak zbog protupravnog postupanja u skladu sa stavkom 3. navedenog pravila, s obzirom na to da oštećenik nije pokrenuo kazneni postupak niti je zasebno podnio građansku tužbu.

Žalitelj, koji ne poriče tvrdnju da se sa tuženikom, osiguravateljem plovila, spori iz pravne pozicije oštećenika, pak tvrdi da se u predmetnoj situaciji primjenjuje francusko pravo, pri čemu upućuje na odredbe članka 19. Uredbe Rim II.

Stoga tvrdi da na temelju francuskog prava, konkretno, članka 706.11 francuskog Zakonika o kaznenom postupku, članka L-422.1 Codea des Assurances (Zakonik o osiguranjima) i članka 2270. francuskog Građanskog zakonika, nije protekao rok zastare za ostvarivanje prava na povrat naknade štete koju je isplatio oštećeniku, zbog čega, posljedično, donesenu presudu treba ukinuti.

Quid juris?

Budući da činjenice podrazumijevaju sukob zakonâ između dviju država članica Europske unije, pravo primjenjivo na izvanugovornu građansku (i trgovačku) odgovornost, za koju treba smatrati da obuhvaća napad na život i tjelesni integritet, utvrđuje se prije svega na temelju Uredbe Rim II [Uredba (EZ) br. 864/2007 od 11. srpnja], u skladu s njezinim člankom 1. stavkom 1.³ koji se izravno primjenjuje u unutarnjem pravnom poretku na temelju članka 8. stavka 3. Ustava Portugalske Republike.

Rješenje koje se u portugalskom pravu primjenjuje na unutarnje sukobe u načelu se ne može primijeniti na pravila o sukobu između više država.

Iako se priznaje da u sudskoj praksi postoji određeno neslaganje o pitanjima iz međunarodnog privatnog prava koja su ranije upućivana, odnosno, u pogledu

³ Dakako, uz pretpostavku da u pogledu predmetnog područja nije primjenjiva neka druga međunarodna konvencija čije su Francuska i Portugal potpisnice.

pitanja prevladava li na temelju Uredbe Rim II subordinirana veza na štetu autonomne veze iz prava o sukobu *lexa fori*, to nije relevantno za donošenje odluke u ovom predmetu⁴.

Što se tiče slobode izbora prava, zajamčene člankom 14. navedene Uredbe Rim II, ni ona nije moguća u ovom slučaju jer se, s obzirom na to da se protupravno postupanje, odnosno nesreća, dogodilo na portugalskom državnom području, člankom 4. stavcima 1., 2. i 3. navedene uredbe te člankom 45. stavkom 1. portugalskog Građanskog zakonika upućuje na primjenu portugalskog prava.

Jednako tako, spor se ne može riješiti primjenom „povoljnijeg prava” jer je jasno da nije riječ o izravnoj tužbi koju je osoba stradala u nesreći podnijela protiv osiguravatelja, predviđenoj člankom 18. Uredbe, koju bi trebalo poduprijeti tumačenjem primjenjivog prava u korist prevladavajućeg sustavnog elementa zaštite oštećenika, odnosno načela povoljnijeg prava za odgovarajuću zaštitu od osiguravatelja⁵.

Kao što to objašnjava Moutinho de Almeiuda u komentaru Uredbe Rim II., „načini prestanka obveza jesu njihovo odgovarajuće ispunjavanje i naknada štete ili smrt odgovorne strane, a u pogledu zastare i preskripcije važno je istaknuti da načelo povoljnijeg prava nije primjenjivo”⁶.

Naposljetku, u portugalskom pravu predviđa se zaštita ispunitelja, a tuženik je tužiteljevu postupovnu i materijalnopravnu legitimnost prihvatio u zahtjevu za povrat iznosa koji je isplatio oštećeniku zbog nesreće na plaži u Alvoru, koja se navodno dogodila isključivo zbog vlasnika i voditelja navedenog plovila, koji je ugovorio osiguranje s tuženikom.

Tuženikov prigovor temelji se samo na zastari prava na naknadu štete u skladu s portugalskim pravom.

Dakle, kad je riječ o izvanugovornim obvezama koje proizlaze iz odgovornosti zbog protupravnog postupanja ili rizika, člankom 4. stavkom 1. Uredbe Rim II kao opće se pravilo utvrđuje da je primjenjivo pravo države u kojoj šteta nastane.

U točki (h) članka 15., koji se odnosi na opseg propisa koji se primjenjuju, određuje se da on obuhvaća „način prestanka obveze te pravila zastare i preskripcije prava, uključujući pravila koja se odnose na početak, prekid i suspenziju zastarnog ili preskripcijskog roka”.

⁴ [omissis]

⁵ [omissis]

⁶ U „O Regulamento Roma II”, 2017., [Ed.] Principia, str. 164.

Budući da se nesreća na koju se odnosi tužba dogodila u Portugalu, tom se odredbom u predmetnoj situaciji zagovara primjena portugalskog prava, posebno u pogledu sporne zastare prava koje je istaknuo tužitelj.

Istodobno, člankom 19. Uredbe Rim II, naslovljenim „Subrogacija”, određuje se sljedeće: *„Ako neka osoba (vjerovnik) ima izvanugovornu tražbinu prema drugoj osobi (dužniku), a treća osoba ima obvezu namiriti vjerovnika, ili je zapravo ispunjavanjem te obveze namirila vjerovnika, pravo kojim se uređuje obveza treće osobe izvršavanja obveze prema vjerovniku propisuje u kojoj mjeri treća osoba ima pravo ostvarivati prava naspram dužnika, a koja je vjerovnik ostvarivao u odnosu na dužnika u skladu s pravom koje se primjenjuju na njihov odnos”*.

S obzirom na podatke iznesene o problemu, valja se zapitati je li cilj članka 19. Uredbe Rim II trećoj osobi koja je oštećeniku isplatila naknadu osigurati predvidljivost primjene prava kojim se uređuje (unutarnji) odnos između oštećenika i ispunitelja, kao i u kojoj mjeri on može ostvariti pravo naspram dužnika i osobe iz izvanugovornog odnosa koja je odgovorna za protupravno postupanje ili rizik, odnosno, je li primjena prava „treće osobe” ograničena na utvrđivanje pretpostavki za izvođenje prava subrogacije. Ili pitanje je li pravo treće osobe koja pri subrogaciji stupa u pravnu poziciju oštećenika također primjenjivo na pravila o zastari prava, koju je istaknuo osiguravatelj osobe koja je uzrokovala štetu, pri čemu to pravo u tom području ima prednost pred odredbom članka 15. točke (h) i članka 4. stavka 1. Uredbe Rim II.

Drugim riječima, potrebno je utvrditi treba li članak 19. Uredbe Rim II tumačiti na način da se, nakon što je ispunitelj, odnosno tužitelj, iskoristio pravo na naknadu štete zbog protupravnog postupanja, primjenjuje nacionalno pravo te treće osobe, koja nije osoba iz izvanugovornog odnosa, što bi u ovom slučaju bilo francusko pravo, ili se odredbe navedene uredbe odnose samo na pitanje pravnih osnova i pretpostavki za subrogaciju pa su u pogledu pravila o zastari prava na snazi i odredbe članka 15. točke (h), *ex vi* članka 4. stavka 1. navedene uredbe jer više nije riječ samo o odnosu „treće osobe” i vjerovnika, nego i o materijalnim ograničenjima oštećenikova ostvarivanja prava na naknadu štete na temelju izvanugovornog odnosa.

S obzirom na tu razumnu dvojbu o tumačenju i primjeni pravnog okvira iz Uredbe Rim II, koja je od temeljnog značaja za konačno rješenje spora između stranaka, osobito za ispitivanje predmeta žalbe, Sudu Europske unije potrebno je uputiti zahtjev za prethodnu odluku kako bi se izbjeglo neujednačeno tumačenje prava Zajednice o kojem je riječ.

3. Zahtjev za prethodnu odluku

U skladu s člankom 65. točkom (b) Ugovora iz Lisabona, Zajednica treba donijeti mjere u području pravosudne suradnje u građanskim stvarima s prekograničnim implikacijama, koje osobito promiču usklađenost pravila država članica koja se primjenjuju u vezi sa sukobom zakonâ i sukobom nadležnosti.

Upućivanjem zahtjeva za prethodnu odluku nastoji se postići dvostruki cilj: da ono bude instrument kojim se jamči ujednačena primjena prava Europske unije i da nacionalni sudovi imaju ulogu zajedničkih sudova europskog prava, s ciljem osiguravanja pravne jednakosti svih europskih građana⁷.

Važno je u tom pogledu istaknuti odredbe Statuta Suda Europske Unije i Poslovnika Suda o tim pitanjima.

U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Ugovora iz Lisabona, Sud Europske unije odlučuje [*omissis*] [*navođenje predmetnog članka*].

A na temelju članka 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, „*Sud Europske unije nadležan je odlučivati o prethodnim pitanjima koja se tiču: [...] (b) valjanosti i tumačenja akata institucija, tijela, ureda ili agencija Unije; osim toga; [a]ko se takvo pitanje pojavi pred bilo kojim sudom države članice, taj sud može, ako smatra da je odluka o tom pitanju potrebna da bi mogao donijeti presudu, zatražiti od Suda da o tome odluči*”.

U ovom je slučaju sporna primjena francuskog ili portugalskog nacionalnog prava u pogledu roka i računanja zastare prava na naknadu štete na temelju građanske odgovornosti zbog protupravnog postupanja u Portugalu, u kojem su žrtva i ispunitelj, koji tuži osiguravatelja, francuski državljani.

Haški program, koji je Europsko vijeće donijelo 5. studenoga 2004., pozvao je na aktivni nastavak rada u vezi s pravilima u vezi sa sukobom zakona koji se tiču izvanugovornih obveza (Rim II)⁸.

U konkretnoj situaciji o kojoj odlučuje portugalski sud sporno je tumačenje članka 19. u vezi s člankom 4. stavkom 1. i člankom 15. točkom (h) Uredbe Rim II, koje je ključno za odluku o tome hoće li se primijeniti portugalsko ili francusko zakonodavstvo koje se tiče pravila o zastari prava i načina računanja roka, što podrazumijeva različita rješenja spora.

Osim toga, nakon uvida u nacionalnu sudsku praksu i sudsku praksu Suda smatra se da zbog složenosti ispitivanja spornog pitanja navedena dvojba nije otklonjena pa i dalje postoje teškoće pri tumačenju navedenih pravila Uredbe Rim II.

Stoga je upućivanje zahtjeva za prethodnu odluku u ovom slučaju opravdano.

Ukrako, ključne činjenice iz spora jesu sljedeće:

- U Portugalu se dogodila nesreća u kojoj su sudjelovali kupac, francuski državljani, i portugalsko rekreacijsko plovilo.

⁷ [*omissis*]

⁸ Glavni je cilj Uredbe Rim II potaknuti pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta.

- Kupač, odnosno osoba stradala u nesreći francuskom je sudu podnijela tužbu protiv subjekta koji je u tu svrhu osnovan u skladu s francuskim zakonom te mu je isplaćena naknada za štetu koju je pretrpio u nesreći.
- Francuski subjekt tužio je u ovom predmetu osiguravatelja plovila, zahtijevao povrat plaćenog iznosa i istaknuo subrogaciju kojom stupa u pravnu poziciju žrtve.
- Osiguravatelj priznaje legitimitet ispunitelja, ali ističe zastaru prava na naknadu štete u skladu s pravilima iz portugalskom prava.

Sudu Europske unije upućuje se sljedeće pitanje:

Primjenjuje li se na pravila o zastari prava na naknadu štete pravo prema mjestu nezgode (portugalsko pravo), u skladu s člankom 4. stavkom 1. i člankom 15. točkom (h) Uredbe (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. (Uredba Rim II) ili se, s obzirom na to da je oštećenik subrogirao svoja prava na tužitelja, primjenjuje „pravo treće osobe” na koju su u skladu s člankom 19. navedene uredbe prenesena oštećenikova prava (francusko pravo)?

III. ODLUKA

S obzirom na navedeno, suci ovog suda odlučuju:

- (a) Prekida se odlučivanje o meritumu žalbe.
- (b) Sudu Europske unije upućuje se sljedeće prethodno pitanje: primjenjuje li se na pravila o zastari prava na naknadu štete pravo prema mjestu nezgode (portugalsko pravo), u skladu s člankom 4. stavkom 1. i člankom 15. točkom (h) Uredbe (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. (Uredba Rim II) ili se, s obzirom na to da je oštećenik subrogirao svoja prava na tužitelja, primjenjuje „pravo treće osobe” na koju su u skladu s člankom 19. navedene uredbe prenesena oštećenikova prava (francusko pravo)?

Postupak se prekida do donošenja konačne odluke Suda Europske unije.

Zahtjev za prethodnu odluku treba uputiti kako je predviđeno u Preporukama namijenjenim nacionalnim sudovima koje se odnose na pokretanje prethodnog postupka. Nakon što dobije potvrdu da je zahtjev za prethodnu odluku zaprimljen, tajništvo suda svaka će tri mjeseca tražiti informacije o njegovu statusu.

Troškovi se ne obračunavaju.

Lisabon, 5. travnja 2022.